Львів'яни - короткохвильовики-добровольці

Георгій Чліянц

Жовтень 1986 р.

Передісторія: Перша згадка про необхідність застосування роботів для очищення від радіаційного «сміття» на теріїторії ЧАЕС датована 29 травня 1986 р.:

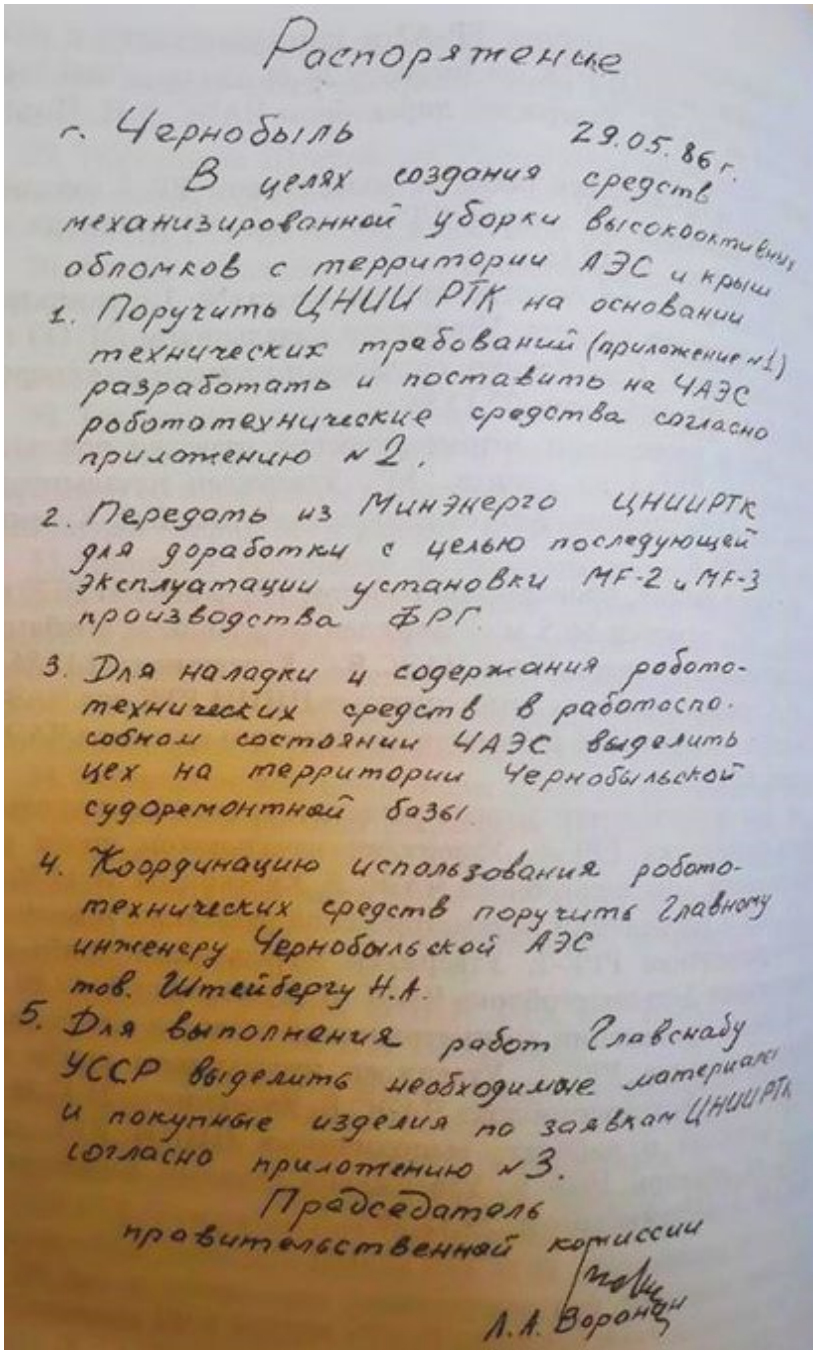

Распоряжение

г. Чернобыль 29.05.86 г.

В целях создания средств механизированной уборки высокоактивных обломков с территории АЭС и крыш

1. Поручить ЦНИИ РТК на основании технических требований (приложение №1) разработать и поставить на ЧАЭС робототехнические средства согласно приложению №2.
2. Передать из Минэнерго ЦНИИРТК для доработки с целью последующей эксплуатации установки MF-2 и MF-3 производства ФРГ.
3. Для наладки и содержания робототехнических средств в работоспособном состоянии ЧАЭС выделить цех на территории Чернобыльской судоремонтной базы.
4. Координацию использования робототехнических средств поручить Главному инженеру Чернобыльской АЭС тов. Штейбергу Н.А.
5. Для выполнения работ Главснабу УССР выделить необходимые материалы и покупные изделия по заявкам ЦНИИРТК согласно приложению №3.

Председатель правительственной комиссии

Зам. Председателя

Л.А. Воронцов

Усі роботи закріплювалися за підприємством «Белоярськатоменергоремонт» (БАЕР), яке базувалося безпосередньо в самому Чорнобилі (на т. зв. «острові» - в цехах і приміщеннях, в яких до аварії знаходився завод по ремонту річних «Ракет») і при якому було створено підрозділ з умовною назвою «Робототехніка».

Одним з перших був поліцейський робот «Joker» (MF-3). Його гелікоптером доставили на дах, почали працювати, але він швидко «осліп» і заглох в районі вентиляційної труби (вийшли з ладу його телевізійні камери і система радіоуправління). Коли я приїхав, то він так і стояв на даху і нам дуже заважав очистити деякі її ділянки. І тільки хлопці, які приїхали працювати в грудні змогли зняти його з даху ...

Трохи пізніше, з Ленінграда надійшло кілька роботів «СТР-1» (на базі т.зв. «Місяцеходів»). Вони були доопрацьовані (були встановлени: додаткова обертаємая телевізійна камера, переміщувана вгору-вниз «грейдерна лопата», що охоплює робот спеціальний каркас з кільцем «захоплення» - для можливості його періодичної доставки гелікоптером з «бази» на дах ЧАЕС).

Бригада «Роботохехніки». Сидять - В. Голутвин (UB5WPR) і Г. Чліянц (UY5XE).

Примітка: «СТР-1» розроблявся десятками наукових інститутів, об'єднань і підприємств. Основні серед них - ВНДІ АЕС, ІФТП, ВНДІ «Трансмаш», «Пролетарський завод», НВО «Енергія», НВО «Електронмаш», ГОІ, ВНДІ телебачення, Київський інститут автоматики і багато ін.

Думаю, що читач звернув увагу, що на ковші робота намальовані три чорних прямокутника. Справа в тому, що перед фотографуванням ми отримали на це попередню згоду від постійно чергував в нашому цеху «секретчика» (працівника КДБ), я написав на ньому три позивні львовян-«ліквідаторів»: RB5WL, UB5WPR і UY5XE. Побачивши це, він підійшов до мене і запитав - «Що означають ці написи?». Я йому відповів, що це радіоаматорські позивні, якими ми працюємо в ефірі з короткохвильовиками багатьох країн світу. Він закричав - «Які ще позивні? Робот секретний! Негайно їх видалити! ». Я взяв банку з фарбою і їх зафарбував ...

Минув деякий час, багато розробників роботів і їх обслуговуючий персонал «згоріли» - тобто отримали максимально допустиму дозу опромінення і змушені були виїхати додому. Перед керівництвом постало питання про необхідність залучення фахівців «з боку». У Штабі по ЛНА в той час працював Віктор Голубєв, який прибув зі Смоленської АЕС. Будучи короткохвильовиком, він знав, що його колеги по хобі володіють необхідним рівнем знань і практичним досвідом- як в області теле- і радіотехніки, так і легко управляються з паяльником, дрилем і іншими інструментами. Про що він і висловив свою думку керівництву Штабу. А за спогадами коротковолновіка, редактора журналу «Радіо» Геннадія Шульгіна (працював в Чорнобилі в грудні - коли було прийнято рішення відновити роботи) - ця ідея належала працівнику Белоярської АЕС А.Г. Шастіна, в підпорядкуванні якого вдома були короткохвильовики.

Був надіслан відповідний лист в ЦК ДТСААФ України і, за його дорученням, начальник Республіканського радіоклубу Н.М. Тартаковський почав обдзвонювати як обласні радіоклуби, так і особисто йому знайомих, які приймали участь в радіовиставках радіоаматорів. Такий телефонний дзвінок пролунав і мені. До всіх на роботу, хто дав згоду взяти участь в роботах з ЛНА, почали надходити відповідні урядові телеграми.

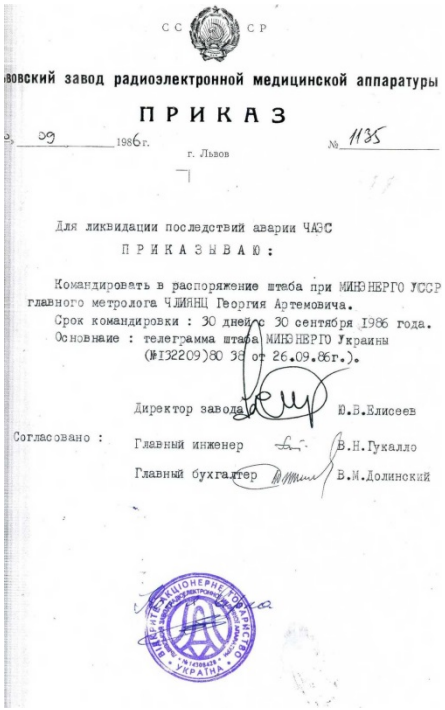

С С С Р

овский завод радиоэлектронной медицинской аппаратуры

П Р И К А З

"29" 09 1986 г. г. Львов № 1135

Для ликвидации последствий аварии ЧАЭС

П Р И К А З Ы В А Ю :

Командировать в распоряжение штаба при МИНЭНЕРГО УССР главного метролога ЧЛИЯНЦ Георгия Артемовича.
Срок командировки : 30 дней с 30 сентября 1986 года.
Основание : телеграмма штаба МИНЭНЕРГО Украины (№I32209)80 36 от 26.09.86г.).

Директор завода Ю.Б.Елисеев

Согласовано : Главный инженер В.Н.Гукалло

Главный бухгалтер Б.М.Долинский

Так, серед операторів роботів, з початку вересня, виявилася група коротковохвильовиків-добровольців, про роботу яких і розповім більш докладно, тому що мені довелося бути в їх складі і все нижчевикладене, як кажуть: «пропустити через себе»

Давши свою згоду на виїзд до Чорнобиля, я ще не знав реальної там ситуації і сказав Н.М. Тартаковський, що візьму свою саморобну радіостанцію, і що б він підготував мені необхідний «Дозвіл ДІЕ» на право роботи звідти в ефірі ...

Прибувши до Києва, відразу ж поїхав в Республіканський радіоклуб за ним. Але, я виявився наївною людиною! У кабінеті Наума Михайловича мене вже чекала «людина в штатському», який мені сказав, що апаратура залишиться в цій кімнаті і буде чекати мого повернення з Чорнобиля. А так же дав мені підписати «папір» про те, що мені - як позаштатному кореспонденту журналу «Радіо», забороняється передавати будь-яку спеціальну інформацію з Чорнобиля - радіаційна і загальна обстановки, і т.п. ..

Залишивши радіостанцію, покинув радіоклуб і поїхав в спеціальний штаб Міністерства атомної енергетики - для реєстрації і подальшого маршруту до Чорнобиля. Ця процедура була така: після реєстрації, відплиття в 14.00 по Дніпру на спеціальній, виділеної тільки для цих цілей, «Ракеты» в Чорнобиль - де на причалі тебе вже зустрічають представники організації, в розпорядження якої прибуваєш.

Потім, отримання спецодягу, переодягання, вечеря і пристрій на житло. На наступний ранок - медогляд (отримання допуску для роботи «в зоні»), реєстрація на ЧАЕС і далі - виконання безпосередніх функціональних обов'язків ...

У період з початку вересня по середину листопада, з семи українських добровольців - четверо були львів'яни (послідовно викликалися до Чорнобиля по одному чол., строком на один місяць - з «дискретністю» в 10-15 дн.): три короткохвильовика - технік аеропорту Леонід Харченко, головний метролог заводу РЕМА Георгій Чліянц, регулювальник радіоапаратури одного з підприємств Віктор Голутвин і інженер заводу РЕМА Юрій Жіганов.

Вищевказана «дискретність» викликів (як ми усвідомили потім) була продуманою необхідністю. Її основною метою було створення т.зв. «Системи» - поступове і послідовне «входження в курс справи» кожного, тобто навчання робіт з обслуговування і експлуатації роботів, звикання до загальних принципів роботи і побутовим правилам поведінки в реальних умовах підвищеної радіаційної обстановки. Багато допоміг нам в цьому, будучи в нашій бригаді до першої половини жовтня, один з розробників «СТР-1» - ленінградець Михайло Маленков.

В кінці жовтня відбулося засідання Урядової комісії, одним з питань порядку денного було закінчення робіт з очищення покрівлі та підняття до 7 листопада на вентиляційній трубі прапора. Керівник «Робототехніки» в той день знаходився в Києві і бути присутнім на цьому засіданні доручив мені. Голова урядової комісії, помічник заступника. голови Радміну СРСР Б.Є. Щербина, побачивши мене вперше, запитав хто я такий? Я розгубився, але сидивши поруч Віктор Голубєв мене підбадьорив і шептнув - «Скажи, що ти короткохвильовик- доброволець». Я так і відповів. Тоді він попросив коротко розповісти про роботу нашої бригади і про виконані роботи. Я привів, наявні у мене в записці, цифри. По закінченню мого повідомлення, Б.Є. Щербина сказав, що б добровольців представили до урядових нагород. Але, мабуть «в верхах влади» щось не зрослося ...

Через півтора року, згадали про нас. На початку квітня 1988 р. в Підмосков'ї проходила Всесоюзна радіоаматорська конференція. У доповіді Голови Федерації радіоспорту СРСР, міністра зв'язку СРСР Ю.Б. Зубарєва було відзначено: «Головною своєю метою радіоаматорський рух завжди ставил служіння Батьківщині. Ось приклад самого останнього часу. Група радіоаматорів-досаафовцев в небезпечних умовах брала активну участь в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС».

І як результат - в кінці червня 1988 р., за поданням ЦК ДТСААФ УРСР, українські «ліквідатори» -добровольці були нагороджені «Почесними знаками ДТСААФ СРСР». Хоч б так!

На жаль, 30 квітня 2014 р. Віктора Голутвина не стало. Йому було 65 років ...

А нині живущі - пам'ятають «Чорнобиль-86»!

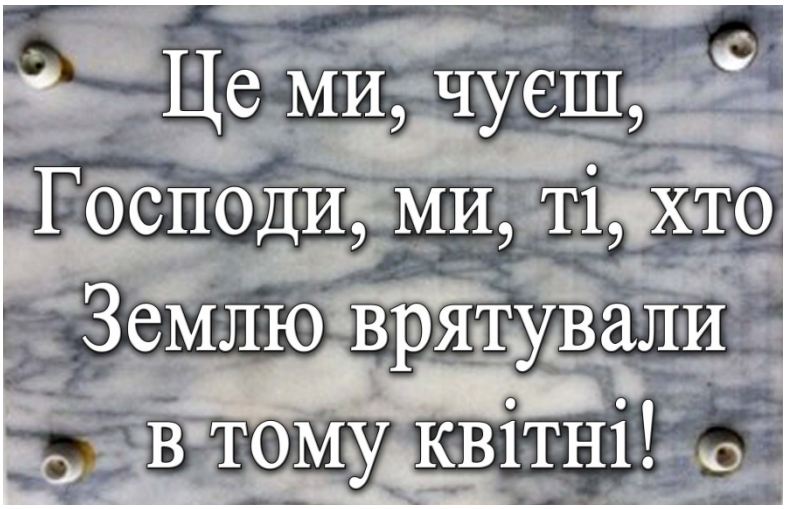

ЛІТЕРАТУРА
1. Георгий Члиянц (UY5XE). Радиолюбители - Чернобылю! – Львов, 2011, 88 с.